

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев 264/2024
03.07.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Татјане Миљуш, председника већа, Јасмине Стаменковић и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници тужиоца Sadam S.p.A. Bologna, Italy, тужиоца CO.PRO.B Cooperativa Produttori Bieticoli Societa Cooperativa Agricola SCA, Minerbio, Italy и тужиоца Borsari E&C S.r.l. Nonantola, Italy, чији су пуномоћници Наташа Лалатовић Ђорђевић и др. адвокати из Адвокатске канцеларије Моравчевић, Војновић и партнери а.д.о. у Београду и Дубравка Косић, адвокат у ..., против туженог МК Group ДОО Београд, матични број ..., чији је пуномоћник Срђан Сикимић, адвокат у ..., ради накнаде штете, вредност предмета спора 7.255.534,24 евра, одлучујући о ревизији тужилаца, изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда 4Пж 4952/23 од 19.10.2023. године, у седници одржаној 03.07.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ ревизија тужилаца, изјављена против пресуде Привредног апелационог суда 4Пж 4952/23 од 19.10.2023. године, као неоснована.

ОДБИЈАЈУ СЕ захтеви парничних странака за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду 12П 891/2023 од 08.06.2023. године, у ставу I изреке, обавезан је тужени да тужиоцу Sadam S.p.A. Bologna, Italy (у даљем тексту „Sadam“) исплати наведене појединачне износе главног дуга са припадајућом законском затезном каматом у висини референтне каматне стопе Европске централне банке на главне операције за рефинансирање увећане за осам процентних поена, у складу са Законом о затезној камати Републике Србије, све у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате. У ставу II изреке, одбијен је тужбени захтев истог тужиоца за износе главног дуга наведене у том ставу изреке, са траженом законском затезном каматом. У ставу III обавезан је тужени да тужиоцу CO.PRO.B Cooperativa Produttori Bieticoli Societa Cooperativa Agricola SCA, Minerbio Italy (у даљем тексту „CO.PRO.B“) исплати појединачне износе главног дуга са припадајућом законском затезном каматом у висини референтне каматне стопе Европске централне банке на главне операције за рефинансирање увећане за осам процентних поена у складу са Законом о затезној камати Републике Србије, у

динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате. У ставу IV одбијен је тужбени захтев истог тужиоца да се обавезе тужени да том тужиоцу исплати износе главног дуга одређене у том ставу изреке, са траженом законском затезном каматом. У ставу V изреке, обавезан је тужени да тужиоцу Borsari E&C S.r.l. Nonantola, Italy (у даљем тексту „Borsari“) исплати износ од 611.062,60 евра са припадајућом законском затезном каматом у висини референте каматне стопе Европске централне банке на главне операције за рефинансирање увећане за осам процентних поена у складу са Законом о затезној камати Републике Србије почев од 27. јула 2013. године до исплате, у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате. У ставу VI одбијен је тужбени захтев истог тужиоца да се обавезе тужени да том тужиоцу исплати износ од 78.984,66 евра са траженом законском затезном каматом. У ставу VII обавезан је тужени да тужеоцима на име накнаде трошкова парничног поступка солидарно исплати износ од 5.395.855,34 динара.

Пресудом Привредног апелационог суда 4Пж 4952/23 од 19.10.2023. године преиначена је првостепена пресуда Привредног суда у Београду 12П 891/2023 од 08.06.2023. године у ставу I изреке, тако што је одбијен, као неоснован, тужбени захтев тужиоца Sadam S.p.A. Bologna, Italy, преиначена је првостепена пресуда у ставу III изреке, тако што је одбијен тужбени захтев тужиоца CO.PRO.B Cooperativa Produttori Bieticoli Societa Cooperativa Agricola SCA, Minerbio Italy, преиначена је првостепена пресуда у ставу V изреке, тако што је одбијен тужбени захтев тужиоца Borsari E&C S.r.l. Nonantola, Italy, и преиначено је решење о трошковима парничног поступка, садржано у ставу VII изреке првостепене пресуде, тако што су обавезани тужеоци да туженом накнаде трошкове целокупног парничног поступка у износу од 5.354.900,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужеоци су изјавили дозвољену и благовремену ревизију, због погрешне примене материјалног права.

Тужени је поднео одговор на ревизију тужилаца.

Парничне странке су тражиле накнаду трошкова ревизијског поступка.

Врховни суд је испитао побијану правноснажну пресуду донету у другом степену по одредби члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр 72/2011...10/2023 - др. закон) и закључио да је ревизија тужилаца неоснована.

У поступку доношења другостепене пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужени је у току 2002. и 2003. године извезао шећер свом ино купцу Union Agro Globe из Мађарске, који је тај шећер продао овде тужеоцима као купцима. Тужени је по налогу свог ино купца испоручио шећер директно тужеоцима, железничким превозом из Србије на одређене локације у Италији. Тужилац Sadam је увезао 4 товара шећера, тужилац CO.PRO.B 5 товара шећера, а тужилац Borsari 1 товар шећера. За све товари шећера била су издата уверења Еур.1, којима се потврђује домаће порекло робе. Сва уверења била су потписана и оверена од стране туженог и Управе царина. Након увоза шећера, Управа царина је по захтеву италијанске царине за постверификацију предметних уверења, потврдила да су уверења исправна и аутентична, те да је шећер произведен од српске шећерне репе, у шећеранама Југозападна Бачка, Бач, Јединство, Ковачица, ТЕ-ТО, Сента, Доњи Срем, Пећинци, Бачка и Врбас. На основу те потврде италијанска царина је потврдила преференцијелни третман увезене робе, на основу ког су тужеоци као увозници из земље Европске уније увезли шећер из Србије без обавезе плаћања царина и увозних дажбина по том основу. Влада Републике Србије је дана 27.01.2005. године, по захтеву надлежних органа Европске Управе, усвојила Закључак о прихватању информација у

вези утврђивања порекла шећера извезеног у земље Европске уније у периоду од 26.06.2002. године до 07.05.2003. године. Такав захтев је упућен услед значајног повећања извоза шећера из Србије и Црне Горе у земље ЕУ, као и великог обима увоза шећера у Србију и Црну Гору, што је код надлежних органа ЕУ изазвало сумњу да се из Србије и Црне Горе извози шећер који је претходно био увезен из ЕУ. Надлежни органи ЕУ затражили су од надлежних органа Србије и Црне Горе да испитају могуће злоупотребе и да у таквим случајевима повуку издата уверења о пореклу Еур 1, уз закључак да ће основни критеријум контроле бити доказаност да је шећер физички извезен директно из неке од домаћих шећерана, под условом да у наведеном периоду није било физичког допремања шећера у ту шећерану, уз омогућавање извозницима доказивања те чињенице. Након спроведене контроле, Управа царина је 2005. године обавестила Канцеларију Управе царина Србије и Црне Горе да није могла да потврди домаће порекло шећера чији извоз су пратила Еур.1 уверења, од стране туженог тужиоцима. Као разлог за то наведено је да су испоруке вршене из разних трговачких магацина, различити регистарски бројеви возила на утовару и извозу, неусаглашене количине на документима и велика временска разлика датума утовара и извозног царинења. Спроведена контрола резултирала је повлачењем уверења Еур.1 за товари шећера извезене овде тужиоцима, о чему је Канцеларија Управе царина Србије и Црне Горе обавестила тужиоце дописима од 17.03.2005. године, са наводима да су по захтеву надлежних органа ЕУ спроведене накнадне контроле потврде о промету робе Еур1 које су издате за шећер извезен у земље чланице ЕУ у временском периоду од 26.06.2002. године до 07.05.2003. године, у складу са прихваћеним принципом верификације домаћег порекла искључиво шећера који се директно отпрема из фабрике шећера у државе чланице ЕУ чије се физичко кретање може неоспориво реконструисати, а који се не може прихватити за издата уверења. Тужени је тим поводом упутио Управи царина захтев за давање обавештења о повлачењу уверења о домаћем пореклу робе и за достављање записника о резултатима контроле, те захтев да Управа царина донесе решење којим ће потврдити или не потврдити домаће порекло за спорна Еур.1 уверења. Због непоступања Управе царина, тужени је изјавио жалбе због ћутања управе, које су одбијене Закључком Управе царина, након чега је тужени покренуо управни спор пред Врховним касационим судом. По налогу Врховног касационог суда, управни поступци су спроведени и окончани доношењем пресуда у спору пуне јурисдикције, у којима је утврђено да је правилно Царина у поступку контроле донела решење којим није потврдила домаће порекло робе. Након повлачења Еур.1 уверења, тужиоци су од Агенције царине Републике Италије добили Обавештења о исправци утврђивања пореске обавезе, 12.08.2005. године, којим су обавезани на плаћање царинских обавеза и увозних дажбина, ПДВ и осталих трошкова, у утврђеним износима по сваком основу. Против тих обавештења тужиоци су изјавили жалбе, по којима је поступак окончан доношењем пресуда Врховног суда у Италији, којима су одбијене жалбе тужилаца. Вештачењем је утврђено које износе на име пореских, односно царинских дажбина је платио сваки од тужилаца, те које износе су платили по основу адвокатских трошкова у поступцима вођеним пред надлежним органима. Утврђен је износ царинских и извозних дажбина, ПДВ и камата у време доношења Обавештења о исправци пореске обавезе директора царине Италије од 12.08.2005. године, за сваког од тужилаца, висина на дан пресуде Врховног касационог суда Италије и висина на дан подношења тужбе.

Тужиоци у овом поступку од туженог потражују износе на име накнаде штете, за коју сматрају да им је проузроковао тужени тиме што је приложио документацију на основу које су издата уверења о домаћем пореклу шећера који су тужиоци увезли из Србије у Италију, да би накнадно уверења о домаћем пореклу шећера Еур.1 била повучена по извршеном надзору, што је резултирало накнадним утврђивањем обавезе

тужилаца да плате царину увећану за камату и адвокатске трошкове које су имали у поступцима вођеним по том основу.

Првостепени суд је применом материјалног права Републике Србије, по избору тужилаца, као права места где је штетна радња извршена, применом одредбе члана 28. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља, усвојио тужбене захтеве тужилаца за накнаду штете, осим у делу за накнаду адвокатских трошкова који нису доказани, или су настали до 03.04.2012. године у ком делу је тужбени захтев одбијен услед застарелости. Првостепени суд је стао на становиште да је висина претрпљене штете по тужиоце оно умањење њихове имовине које су као увозници шећера претрпели накнадним повлачењем Еур.1 уверења, односно уверења о домаћем пореклу робе, што је имало за последицу губитак преференцијалног статуса увезене робе и плаћање царина и увозних дажбина, те адвокатских трошкова у поступцима вођеним тим поводом, које штете не би било да није било штетне радње туженог, а да је тужени одговоран за штету коју су тужиоци претрпели по правилима о одговорности за вануговорну штету. Такав став првостепени суд образлаже закључком да је тужени као извозник био одговоран за истинитост садржине исправа које потврђују да је шећер био домаћег порекла, да је доказе о пореклу робе и приложио, али уз захтев за издавање уверења није доставио документацију која би несумњиво потврдила испуњеност критеријума домаћег порекла робе, што по схватању првостепеног суда значи да његове достављене исправе којима је пред царинским органима потврдио да је роба коју извози домаћег порекла нису биле веродостојне, што је резултирало повлачењем издатих уверења. У поступку контроле тужени је могао да допуни сву тражену документацију у погледу доказаности критеријума да се под робом домаћег порекла може сматрати само шећер произведен у домаћим шећеранама, под условом да те шећеране нису увозиле шећер, и да на тај начин спречи повлачење уверења о пореклу робе, што није учинио, чиме је одговоран за повлачење уверења. Тужени је морао бити упознат са основним мотивом за тужиоце да увезу шећер из Србије - остварење преференцијалног третмана те робе, те је морао да поступа са степеном дужне пажње у погледу достављања све документације неопходне да би се тај третман робе и остварио.

Другостепени суд не прихвата за правилан материјалноправни закључак првостепеног суда о одговорности туженог за насталу штету по тужиоце. Применом одредаба Закона о облигационим односима о општој дужности да се другоме не проузрокује штета, одређеној одредбом члана 16. Закона о облигационим односима, те члана 154., 155. и 158. истог закона о одговорности за вануговорну, деликтну штету насталу по основу кривице, с обзиром да парничне странке нису биле у уговорном односу поводом увоза шећера од стране тужилаца, те одредаба Уредбе Савета ЕУ бр. 2007/2000 од 18.09.2000. године која је измењена Уредбом Савета ЕУ бр. 2563/2000 од 20.11.2000. године, другостепени суд је закључио да тужени у конкретном случају није крив за насталу штету по тужиоце, односно да није поступао ни намерно, ни са крајњом непажњом. Другостепени суд сматра битним да је до повлачења Еур.1 уверења дошло услед примене новог критеријума за преференцијални третман извезене робе, а то је да се домаће порекло робе може утврдити само за шећер који је у земље ЕУ испоручен директно из шећерана и чије се физичко кретање може документовано пратити. Тужени је у време извоза спорних товара шећера предузео све радње које је био дужан да предузме, у складу са Уредбом о издавању уверења и оверавању исправа које прате робу при извозу или увозу, па не може бити одговоран за повлачење Еур.1 уверења уз ретроактивну примену критеријума који у то време није важио. Другостепени суд образлаже да је утврђено да у спорном периоду није било физичког уношења шећера у било коју од шећерана у Србији и Црној Гори одакле је

шећер извезен, а Управа царина је након извоза, по захтеву Италијанске царине за верификацију Еур.1 уверења, потврдила да су уверења исправна и аутентична и да је шећер произведен од српске шећерне репе у шећеранама у Србији. Налазећи да услед изнетог не постоји штетна радња туженог, његова намера или крајња непажња, нити узрочно-последична веза између радњи туженог и настале штете за тужиоце, другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев тужилаца за накнаду штете као неоснован.

Врховни суд налази да је одлука другостепеног суда донета правилном применом материјалног права на потпуно и правилно утврђено чињенично стање.

Према утврђеном чињеничном стању чију правилност тужилац не оспорава наводима ревизије, правилан је закључак другостепеног суда да тужени није био у уговорном односу са тужиоцима, који закључак ни за тужиоце није споран. Стога тужени није имао никакву обавезу према тужиоцима, нити је ишта тужиоцима гарантовао. Тужени је по налогу свог купца, са којим је био у уговорном односу, товаре шећера испоручио директно тужиоцима, у складу са одредбом члана 467. став 1. ЗОО, снабдевене Еур.1 уверењима, које је Управа царина издала туженом. Једини основ одговорности туженог за штету коју су претрпели тужиоци повлачењем Еур.1 уверења може бити вануговорна, односно деликтна одговорност. Да би постојала деликтна одговорност, мора постојати штетна радња, и кривица штетника, која у смислу одредбе члана 158. ЗОО постоји када је штетник проузроковао штету намерно или непажњом. Тачан је ревизијски навод тужилаца да је за постојање одговорности за штету у смислу наведене одредбе довољна и обична непажња, а не само крајња непажња. Међутим, ценећи које радње, или пропуштања туженог тужиоци сматрају узроком штете коју су претрпели, Врховни суд уочава да се пропусти, односно немогућност туженог да у поступку накнадне провере обезбеди адекватне и довољне доказе ради верификације већ издатих Еур.1 потврда о пореклу шећера према новом критеријуму надлежних органа Европске уније, не могу сматрати деликтном радњом, односно извором одговорности, и тиме облигационог односа између туженог и тужилаца као оштећених. Штетна радња се састоји у чињењу, или пропуштању чињења, које је противправно, а којим је проузрокована штета. Противправно је понашање у супротности са правним нормама, или општим друштвеним правилима. Тужени није био обавезан уговором са тужиоцима да обезбеди одређено својство робе. У таквој обавези према тужиоцима је само продавац од кога су купили шећер. Чињеница да је роба коју су тужиоци купили снабдевена ваљаним потврдама о пореклу робе, у домену је материјалних својстава, односно саобразности робе уговореним својствима, за шта може одговарати само продавац. Тужени би могао одговарати свом ино купцу за својства робе за која је преузео уговорну обавезу да их обезбеди. Погрешно првостепени суд закључује да достављене исправе којима је тужени пред царинским органима потврдио да је роба коју извози домаћег порекла нису биле веродостојне, и да је то резултирало повлачењем издатих уверења, јер такав закључак не произилази из утврђених чињеница. Недостатак одговарајуће документације настао је у поступку накнадне контроле, а ни за тужиоце, према садржини ревизијских разлога, није спорно да је чињеница да је промењен став ЕУ и постављен захтев да се порекло робе провери према новим критеријумима. Чињеницу да је ЕУ увела нов критеријум и начин верификације домаћег порекла робе потврђује и сам ревидент у својим ревизијским наводима. Поступање туженог којим би у таквим околностима доказао домаће порекло робе не може се сматрати његовом обавезом према тужиоцима. Није било забрањено извести робу која није доказано домаћег порекла, већ је ту обавезу тужени преузео према купцу са којим је он био у уговорном односу. Првостепени суд погрешно заснива одговорност туженог на ставу да је тужени морао

бити упознат са основним мотивом за тужиоце да увезу шећер из Србије - остварење преференцијалног третмана те робе, те је морао да поступа са степеном дужне пажње у погледу достављања све документације неопходне да би се тај третман робе и остварио. Мотив приступања закључењу уговора могао би обавезивати само другу уговорну страну у односу на тужиоце, дакле не и туженог. Коначан закључак из напред изнетог јесте да тужени није био у обавези да тужиоцима обезбеди одређено својство робе коју су тужиоци купили од трећег лица и да у том контексту није било штетне радње која би на страни туженог створила обавезу на накнаду штете због изостанка одређеног својства робе и последица које су по тужиоце због тога настале.

Свакако, правилан је закључак другостепеног суда да тужени приликом исходавања Еур.1 уверења није поступао ни са намером, ни са непажњом у односу на штетну радњу и проузроковање штете тужиоцима као последици. У време када је тужени извршио извоз шећера на дестинације тужилаца, по уговору са трећим лицем, на снази је била Уредба о издавању уверења и оверавању исправа које прате робу при извозу или увозу („Сл. лист СРЈ“ бр. 51/92...8/2002), којом је уређен поступак издавања уверења о југословенском пореклу робе, којом је у члану 3. одређено да се уверење издаје на писмени захтев предузећа, у члану 5. да се робом југословенског порекла у смислу те уредбе сматра роба која је у потпуности произведена у Југославији, у члану 6. да се таквом робом сматра и роба која је произведена у Југославији од увезене робе којој су у том процесу битно промењена првобитна својства, под чим се не сматрају промене одређене у члану 7, и у члану 8. да изузетно од одредаба члана 5. и 6. уверење о југословенском пореклу робе може се дати и за робу која по захтеву иностраног партнера мора да испуњава одређене услове. Према одредби члана 11. надлежна царинарница може по потреби захтевати од подносиоца захтева за издавање уверења допунске исправе, проверавати тачност података наведених у тим исправама и преко овлашћених стручних лица вршити увид у финансијску или другу документацију и у производњу робе. Према одредби члана 15, директор Управе царина прописује начин попуњавања и издавања уверења о пореклу робе Еур.1 и поступак проверавања података наведених у тим уверењима и другим исправа које су приложене уз њих.

Тужени је поступио у складу са тада важећом Уредбом, на основу чега је Управа царина издала Еур.1 уверења. У поступку постверификације уверења, Управа царина, као надлежни орган за то, потврдила је њихову исправност и аутентичност. У поступку накнадне контроле домаћег порекла робе ЕУ је као критеријум захтевала да је шећер потекао директно из неке од шећерана и да се његово физичко кретање може документовано испратити, уз услов да у спорном периоду није било физичког допремања шећера у шећеране. Оно што је кључно јесте да у току поступка није утврђено да шећер који је тужени извезао није био домаћег порекла, већ то домаће порекло није могло бити потврђено у накнадно спроведеној контроли на начин и применом критеријума који је захтевала ЕУ.

Закључак је да се не може ставити на терет туженом да је у захтеву за издавање Еур.1 уверења и документацију у вези са издавањем уверења дао нетачне податке. Утврђена је чињеница да у посматраном периоду није било физичког уноса шећера у шећеране туженог (из којих је отпремљен шећер тужиоцима). Стога се, насупрот ревизијским наводима тужилаца, не може сматрати да постоји одговорност туженог у смислу његових пропуста, намерно или непажњом, приликом извоза робе и означавања исте као робе домаћег порекла у исходавању потврда Еур.1. О одговорности туженог би се евентуално могло говорити да је у току поступка утврђено да извезени шећер није имао домаће порекло. Наведено у току поступка није утврђено. Без утицаја је ревизијски навод тужилаца да је одлукама Управног суда потврђено да је Управа царина правилно повукла уверења Еур.1 за наведене товари шећера. Неспорна је

чињеница да су предметна Еур.1 уверења повучена за извршене извозе шећера у спорном периоду од стране туженог. То је међутим учињено из разлога што се домаће порекло робе није могло утврдити у поступку накнадне контроле, применом новог критеријума, а не зато што је утврђено да је тужени приликом извоза нетачно приказао порекло робе. Тужени је, како то правилно налази другостепени суд, предузео све што је било у његовој моћи да оствари преференцијални третман робе, како приликом извоза, тако и у поступку накнадне контроле. Тужени је, тако, захтевао од Управе царина достављање записника о резултатима контроле шећера и обавештења о повлачењу уверења о домаћем пореклу робе, потом је изјавио жалбе због ћутања управе и напослетку покренуо и управни спор.

Уредба Савета ЕУ 2007/2000 од 18.09.2000. године, измењена Уредбом од 20.11.2000. године, којом је предвиђен преференцијални третман за шећер пореклом из Србије, односно СРЈ, који су пратила уверења Еур.1 о пореклу робе, предвиђала је могућност за потпуно или делимично суспендовање аранжмана предвиђених овом уредбом уколико постоје разлози за разумну сумњу у погледу примене преференцијалног третмана и/или поштовања члана 2(1) од стране дотичних земаља или територија корисница, што може довести у сумњу подобност те земље или територије да настави да користи погодности ове уредбе, између осталог и у вези усклађености са дефиницијом „производа са пореклом“. Са одредбама те Уредбе усклађене су одредбе Уредба о издавању уверења и оверавању исправа које прате робу при извозу или увозу по којима је тужени исходовао уверења Еур.1 о пореклу робе. Међутим, накнадна контрола спроведена у конкретном случају по захтеву надлежних органа ЕУ током 2004. и 2005. године подразумевала је примену критеријума који није важио у време извршеног извоза, односно издавања уверења од стране Управе царина, а у складу са договором о заузетим критеријумима царинских органа Републике Србије и Европске уније. Чињеница да се применом тог критеријума није могло накнадно потврдити домаће порекло шећера, извезеног од стране туженог, не може се приписати туженом у кривицу, односно у његову намеру или непажњу приликом извоза шећера и попуњавања уверења о домаћем пореклу истог. Из свега наведеног произлази да не постоји основ деликтне одговорности туженог за штету коју су тужиоци претрпели у висини утврђених и плаћених царинских и увозних дажбина, као и адвокатских трошкова.

Следом изложеног, Врховни суд одбио је ревизију тужилаца као неосновану, применом одредбе члана 414. став 1. ЗПП.

Имајући у виду да тужиоци нису успели у поступку по ревизији, а да одговор на ревизију не представља нужан трошак за вођење парнице, у смислу одредбе члана 154. став 1. ЗПП, у вези одредбе члана 411. став 2. ЗПП, Врховни суд је одбио захтеве парничних странака за накнаду трошкова ревизијског поступка.

**Председник већа - судија
Татјана Миљуш, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**